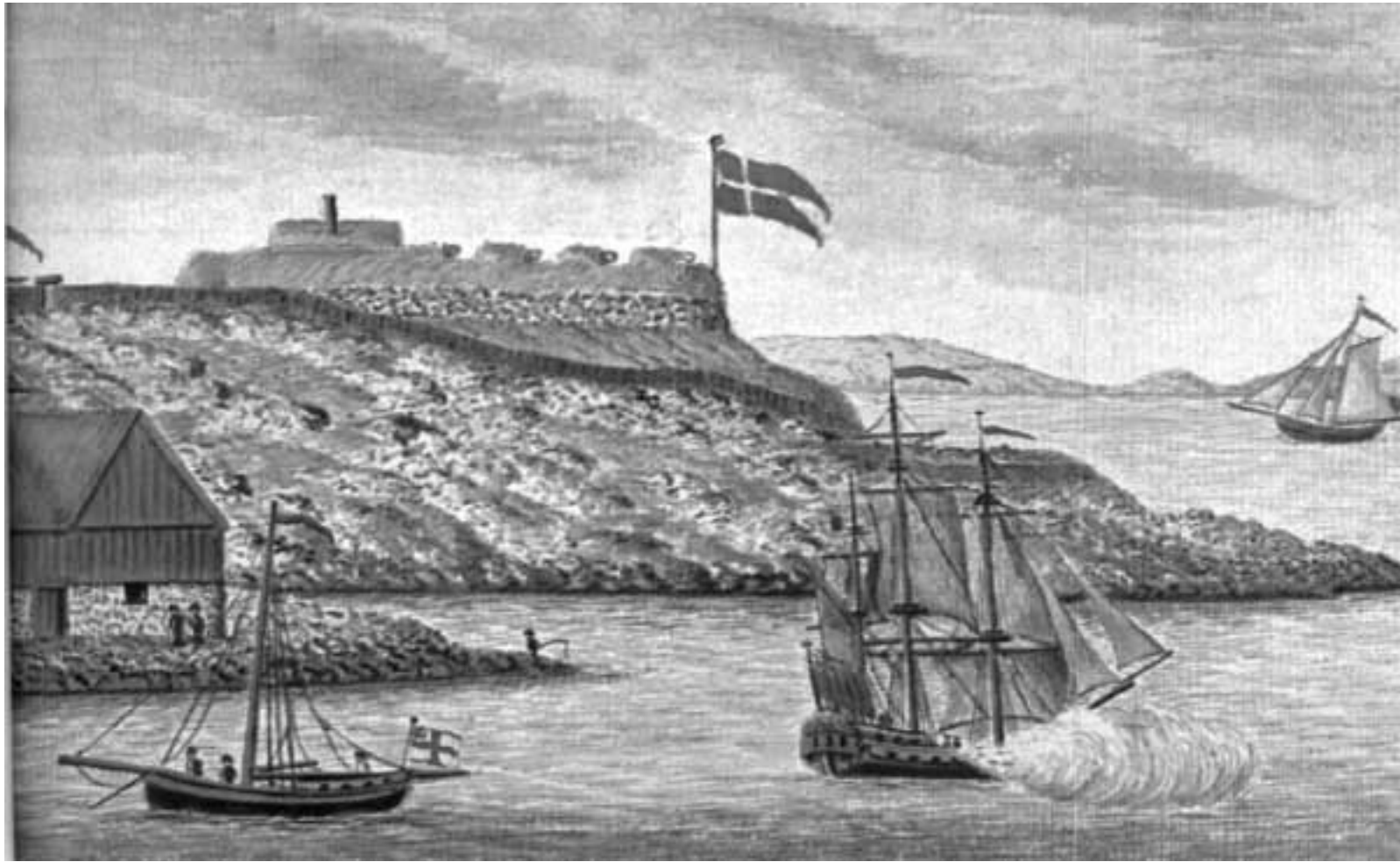

Havnar Søga Bind I og II, Tórshavnar Kommuna 2004

Myndir sýnir bretskt smuglaraskip og trímastraðan eysturindiafara, ið skjýtur salutt á Havnarvág. Ėysturindiafararnir komu við vørum úr Eysturindia (kryddvørum og te) og Vesturindka (rommi og tubakki).

UMMÆLI

Páll Poulsen

"Tað er ikki fyrr enn tógvið varð virkað til klæðna-pløgg, at tað kom at verða konufólkaarbeiði burtur-av." Jóan Pauli Joensen, síða 167. Fyrsta bók.

Tá ið vit fáast við søgu er avgerandi skilmerkingin ímillum, hvat ið er galdandi og hvat ikki er galdandi. Hetta merkir at tað skal standa eftir, soleiðis at man kann sláa upp tað sum passar. Fortreytin fyri uppslagnum, er at tað passar. Men tað skal ikki bara passa, tað eigur at finnast ein vegur, har føroyingar einaferð kunnu siga: "Hygg, vit hava eisini evni at re-flektera um okkara egna leiklut á einum hægri stigi." Nakað sum hendir, hendir ikki bara sum einstakar hendingar. Man eigur at kunna seta tað í ein samanhang, samtiðin ikki

skilti til fulnar. Søgufroð-ingur eigur altíð at kunna seta keldurnar saman á slíkan hátt, at hann megnar at toga fram eina og fleiri fláir, samtiðin ikki vardi. Tá koma verulig visindi burturúr. Í Føroyum eru menn í ferð við at mala í klingur og skriva bara av og eru offur fyri tí danir kalla: "Et selv-bekræftende socialt rum". Teir definera seg sjálvar sum fantastiskar og alt annað er likamikið. Klára ikki at hugsa ein tanka, sum fer uppum teirra egna sosiala veruleika. Teir re-sonnera hvønn annan upp í lag. Men at menn ikki longur duga at hugsa, ella tosa, tað hevur bíbilskar dimensjónir.

Tað var kanska standard, sum manglaði í Bábilstorn-inum?

Logikkur, søga og málið

Á sama hátt sum søga ikki bert eru "ævintýr", vóru "ævintýrini" nógv álvar-samari enn "ævintýr". Tey bóru við sær universel virði. Tak t.d. "Nýggju klæði keisarans" og skilið á Debesartroð. Lat okkum hyggja nærri at inngangin-um á síðu 11: "Tórshavn er gomul. Men hildið verður, at hon er ikki millum elstu býpláss í Føroyum. Tó man bóndagarðurin á Húsa-brúgv vera frá víkingatið. Í

sambandi við tinghald í Tinganesi hevur frá elstu tíðum helst verið handlað. Av hesum er, sum frá er liðið, natúrliga skapt grundarlag undir handels-virksemi við bygningum og búføstum fólki. Hetta og tað, at Havnin landafrøði-liga er mitt í Føroyum (javel), hevur tíðliga í tíðini gjørt Havnina til høvuðs-stað."

Hesi vóru orðini. Einkí í hesum setningum kann verifiserast. Teksturin hevur ikki berandi virði. Hetta er tað málið, tú hoyrir í fjølmiðlunum: "Í gomlu Høgvíkini". Soleiðis ber ikki til at siga, tað kallast í Høgvík. Tórshavn er ein býur, men Tórshavn "hon", nei. "Bóndagarður" átti heldur at verið "garður" ella "staður", tí bónda-garðurin kemur ikki fyri frá fyrsta degi.

Ein rúgva av ódefinerað-um setningum kemur so-leiðis fyri um at "livs-grundarlagið" hjá havnar-fólki, var í handli, bónda-garði, embætisstørv, men tað stendur ikki tilskilað hvat ið var so øðrvísi. T.e. einkí grundarlag vísir á hetta. Tað líkist ikki re-flekta um okkara egna leiklut á einum hægri stigi. Hetta er ikki millum elstu býpláss í Føroyum. Tó man bóndagarðurin á Húsa-brúgv vera frá víkingatið. Í

Dømi síða 54: "...at tingið í

Havnini helst er eldri enn 930." Ljóðar eitt sindur komiskt í mínum oyrum, barnamál. Helst er tað re-duktióin, Tórshavn er ein úthandil, meðan býurin er Tvøroyri. (Tvøroyri líktisk í veruleikanum einari grøn-landskari kolonistøð). Her eru vit í misvisandi roynd-ini at gera Tórshavn til ein úthandil hjá dønnum, og at interferensur er besti mátin at prógva tað við. Føroyska versjónin av: "Histoire de la folie" er eftir øllum at døma nógv meira umfangandi. "Stultifera Navis" stendur klárt í Múllers pakkhúsi. Meðan "Forrest Gump" fyribrigdið tykist óendaligt. Mær hóvar heldur ikki orðið "Havnini", sum in-stringentir tilflytarar brúka. Tað kallast Tórshavn, tí um 50 ár skulu tey sum lesa hetta, ikki blanda Tórs-havnar Havn og hesa "Havnina" saman.

"Etikettin" eigur ikki at vera misvisandi, tí søga er eisini til at navigera við. Her er sami trupulleikin við standard sum Ph.D. pappirini á Debesartroð liða undir. Sosialdemo-kkrat úr danska fólkaheim-inum í suðri leggja hetta út, so einkí skil verður á Fø-roya søgu og Føroya máli. Kunnu hesir óvitugu trojansku hestar trekkja okkara tenn út og oyði-leggia okkum málið og evni at hugsa, verða føroyingar

skjótt til nokur fitt heima-lomb, sum renna innan fyri bøgardarnar og liva av donskum kippi og greyti.

Standard

Hví hevur standard týdn-ing? Jú tí so kunnu øll fólk lesa tað samanhangandi, lyfta tekstin á eitt hægri abstraktiónsstig. Tað er tað, mál á hægri stigi er ætlað til. Trupulleikin er, at sjálv grundgranskingin ikki er framd á hægsta stigi. Við vilja sita sabotørar á Debesartroð og forða fyri at verulig visindi vinna frama.

Nú eru tveir lærarar við Studentaskúlan hjá Mass Winther við í leikum, og útstilla alt hugvisindaliga "inventarið", sum krevur nýggjan skúlabygning. Til hvat? Tað er heldur skúlin, sum hevur brúk fyri nýggj-um lærarum.

Tá ið ein navnfrom kommuna sum Tórshavnar setur slíkt í gongd, eigur hon at tryggja sær eitt eftirlit. Tí við hesum bók-um sigur Býráðið bein-leiðis at tað er í lagi at siga: "tingið í Havnini".

Skal tekstur skrivast, eigur man at halda para-metrini. Tosa vit um Løg-tingið, skal tað eisini de-finerast, hvat tosað verður um, og í hvørjum sam-bandi. Føroya Løgting er ikki tað sama í túsund ár.

Montesquieu verður

nevndur á síðu 58 (Montesquie-skeivt stav-að), men hann kann bert brúkast partvist sum idé-grundarlag. Hetta brekið sum nevnist "name drop" er t.d. eisini í Løgtingsøguni.

Har er tað helst skrivað av H. J. Debes í øðrum saman-hangi. Tí Føroyar blivu ongantið demokratiseraðar. Hesir triggir instansir eru allir kongaligir. Alf Ross kallaði tað ein kongalig decentralisering, eitt slag av kommunalreformi, hóast hetta ikki er í Danmark.

Yvirlitið í øðru bók sær fitt út. Vágsbotnhandilin, kongligi Einahandilin, Skansaverkið, Heilsumál, Havnar Kirkja og Skúlar í Havn. Men eg trúgvi ikki at:"endamálið var at smugla hjálandavørur til Bretlands". Tað ber heldur ikki til at siga "at loysa frá Bretlandi." Tí ameriku-menn høvdu eina ætlan, eitt skipað grundarlag. Amer-ika bleiv ov stórt at umsita hjá bretum og ameriku-menn høvdu sítt egna grundarlag, eisini hugvis-indaliga. Og teir vóru ikki ovurfegnir at rinda skatt til bretar longur, uttan at fáa nakað afturfyri.

Rybergshandil skal siggi-ast í tí ljósinum, at í teirri tíðini lá allur handil í býnum við strendurnar. Inni í londunum hava fúrst-ur stríðst við at leggja skatt og toll á handelsfólkið, sum

Sera klossut uppseting. Hvat fara fólk at halda um eini 15 ár, tá ið tey lesa soverðið?

Síða 218: "Og eisini varð sagt, at havnarmenn áttu ógvuliga litla jørð aftur-í móti bygdamonnum."

Hvør var "bygdamaður" í 1795? Hvat er lítill jørð?

Síða 14: Onnur bók, "St Croix og St Tummas", hvat er tað? Ov klossut uppsett.. Síða 17: Onnur bók, "Hann búði í Quillings-garði, ið hevði fjøs í end-anum....."

Síða 44: Onnur bók, "...sum hann í Keypp-mannahavn seldi fyri egnu rokning." Skeivur syntaks-ur og inkongruent innihald. Ein ørgrynna av hesum hópisleysu setningunum eru í bókunum.

Síða 46: Onnur bók,"Í einahandilstíðini var tað øllum strangliga bannað at reka loynihandil, keypa ella selja vørur uttan av kongliga handilin í Havn."

Vrevl. Sjálvandi er loyni-handil ólógligur. Hatta er tautologi. Í grein um rela-tivnað konstruktivan inter-ferens hjá Andrassi Mort-ensen havi eg viðgjørt trupulleikan. Hann helt, at danska grundlógin var orsök in til at einahandilin var avtíkin.

Samanumtikið

Á baksíðuni stendur at : "Í høvuðsheitum er...bókin

um", hetta er tí at evnis-uppbýtingin er ov illani disponerað. Hon er ikki bygd á visindaligt háttalag. Tað er ein rúgva av tilfari, sum er skrumblað saman, og nógvir finar myndir eru lagdar afturvíð.

Tað er í lagi at teir skriva hvønn annan av, men keði-ligt, at Hans J. Debes verður drigin inn í hetta "fabrikatið". Teir sum bara skriva av, teir skriva bara av. Hvat í allari víðu verð er www.hmships.com???

Frálíku skúlasøgurnar hjá Debes og Hentze eru relativt nýggjar, men mill-um týðningarmestu verk í nýggjari tíð. Samanumtikið kundi uppgávan verið nógv betri frágingin, um teir ikki skrivaðu av. Her eru so nógv "kicks", at tað líkist mestsum ov nógv einari Ph. D. á Rossatrøðni.

Tá ið so nógv fólk blíva involverað, er tað synd, at fornfrøðiligu greinarnar standa sum leysir kontrastir til restina av tilfarinum. Hetta minnir nógv um suppuna hjá Steen Cold á sinni. Hann koyrdi alt í ein pott, og stoytti burturúr. Hetta er sjálvsgestión av ringasta slag. "Á Lað" kallast einkí í Havn, tað kallast "Á Lag", ð-ið var ikki uppfunnið í 1810. Tað skínir langan veg at tann sum hevur skrivað staðar-navnalistan, ikki er borin í Havn. Undir Kletti, Oman eystan fyri Ydun? Hvat er

tað? Tað er eitt gott hugskot at greina staðarnøvn, men ringt, tá ið tað ikki passar, sum stendur í greining-unum.

"**Laðabrekkan**, brekkan frá Eyri ella ovara enda á Quillingsgarði og oman móti Handilsfor-einingini, Essaba, Cafe Natúr nú. Træbrúgv, og frá 1886 var steinbrúgv gjord um ána millum Laða-brekku og Aarvegin við

Áarstovu móti Bringsna-gøtu." Hetta er tað, man kallar ein fysisk ómøgulig-heit. Púrusta burturvíð.

Nókur dømi um hópisleysar setningar og barnamál:

Síða 51 Onnur bók "Hetta noyddi Danmark upp í hendurnar á Fraklandi." "Nú og tá" kemur fyri allastaðni", tí talan er um avskrift. Ikki evnisviðgerð.

Síða 53: "Hann bú-sett-ist í USA og fekk efturfólk har."

Síða 54: "Tá ið fólk av bygd komu til Havnar at keypa í Krambúðini í Tinganesi, gekk tað vanliga eftir tórni.", ".....Skúvoy-ingurin doyði 3-4- dagar eftir sløgin, hann fekk frá keypmanninum í Kram-búðini."

"Heldur ikki seinni gekk tað friðarlaga av, tá ið menn fóru handilsørindi til Havn-ar." Ha, ha, ha.

"Og mangan hava teir staðið við handilin og bíðað

í dagar at avgreiða ørindi síni."

Síða 75: "Hann segði, at hann var so fátækur, at hann ofta summarnæturnar plagdi at sova í bátinum."

Síða 87: "Havnarmenn, sum skipanin tá var, fingurongan mann inn um Ting-sins gátt."

Síða 88: "...hóast teir vóru fullkomiliga jarðar-leysir".

Síða 128: "...Føroyum lagt undir Figgjarmálaráðið og ikki Verjumálaráðið." Tað kallaðist "Krigsminist-eriet" í 1781.

Síða 145: "...um hesa neiligu fatan víðvíkjandi Løbner...."

Síða 155: "Løbner hevur sum heild sera ringt eftirmæli í Føroyum. Tað skal tó sigast, at ikki alt, sum hendi í Føroyum hesi árin, var hansara skyld."

Síða 156: "Skansin hevði tó verið sera týðandi at menna Havnina."

Síða 168: "Um veturin hava neytini staðið á bási í fjósunum á bóndagørð-unum" Ha,ha.

Men í 1813 vóru 29 neyt í Havn. Bøndurnir hava átt stóran part av teimum. "Ein geil var til at reka neytini gjøgnum frá fjósunum og út í hagan. Ein geil var beint eystan fyri Café Natúr, ella har sum Trygg-ingarsambandið er nú". Eru Tryggingarsambandið og Café Natúr søga?

Síða 169: "Avisar tíðir av

árinum hevur nógv ferðsla verið til Havnar." Javel.

Síða 198: Fyrsta bók, "Her staðfesta Havnarmenn sjálvir, hvørjum teir liva av, og at teir, sum hinir fyrstu og tá einastu føroyingar, hava hjallin á sjónum. Kent er orðatakið um at hava hjallin á sjónum, og undir hesum býr ótryggleiki um sína úrkomu. Tað kann hava verið ein orsök, at bøndur, ið livdu av landbúnaðinum, litilsvirdu hin fátækara út-róðrarmannin í Havn." Ha,ha.

"Føroyska samfelagið annars hvíldi ikki á fiski-vinnuni fyrr enn umleið 1900. Tað hevur tó verið krevjandi at liva sum út-róðrarmaður í einum land-búnaðarlandi.?????" Nei!

Í Tinganesi. Sigmundur Brestison boðar kristnitránnu í Tinganesi. Kristningin er eitt tað størsta mál, ið nakrantíð er ført fram á tingi